

PRESUDA SUDA

20. listopada 1993.(*)

„Članak 7. Ugovora – Autorsko pravo i srodna prava“

U spojenim predmetima C-92/92 i C-326/92,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u koji su uputili Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I, Njemačka) i Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka) u postupcima koji se pred tim sudovima vode između

Phila Collinsa

i

Imtrat Handelsgesellschaft mbH,

i između

Patricia Im- und Export Verwaltungsgesellschaft mbH,

Leifa Emanuela Kraula

i

EMI Electrola GmbH,

o tumačenju prvog stavka članka 7. Ugovora o EEZ-u,

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida i D. A. O. Edward (predsjednici vijeća), R. Joliet, F. A. Schockweiler, F. Grévisse, M. Zuleeg i J. L. Murray, suci,

nezavisni odvjetnik: F. G. Jacobs,

tajnik: L. Hewlett,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli

u predmetu C-92/92:

- za Phila Collinsa, Ulrike Hundt-Neumann, *Rechtsanwalt*, Hamburg,
- za Imtrat, Sabine Rojahn, *Rechtsanwalt*, München,

- za njemačku vladu, Claus-Dieter Quassowski, *Regierungsdirektor* u Saveznom ministarstvu gospodarstva, uz asistenciju Alfreda Dittricha, *Regierungsdirektor* u Saveznom ministarstvu pravosuđa, u svojstvu agenata,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, John E. Collins, iz Treasury Solicitor's Departmenta, i Nicholas Paines, *Barrister*, u svojstvu agenata,
- za Komisiju Europskih zajednica, Henri Étienne, glavni pravni savjetnik i Pieter van Nuffel, član pravne službe, u svojstvu agenata,

u predmetu C-326/92:

- za EMI Electrola, Hartwig Ahlberg, *Rechtsanwalt*, Hamburg,
- za Patricia GmbH i L. E. Kraula, Rudolf Nirk, *Rechtsanwalt* pred Bundesgerichtshofom,
- za njemačku vladu, Claus-Dieter Quassowski, *Regierungsdirektor* u Saveznom ministarstvu gospodarstva i Alfred Dittrich, *Regierungsdirektor* u Saveznom ministarstvu pravosuđa, u svojstvu agenata,
- za Komisiju Europskih zajednica, Henri Étienne, glavni pravni savjetnik i Pieter van Nuffel, član pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja Phila Collinsa, društva Imtrat, koje zastupaju Sabine Rojahn i Kukuk, *Rechtsanwälte*, München, društva Patricia GmbH i L. E. Kraula, koje zastupa Daniel Marquard, *Rechtsanwalt*, Hamburg, društva EMI Electrola i Komisije na raspravi održanoj 19. svibnja 1993.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 30. lipnja 1993.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 4. ožujka 1992., koje je Sud zaprimio 23. ožujka 1992. i evidentirao pod brojem C-92/92, Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u dva prethodna pitanja o tumačenju prvog stavka članka 7. Ugovora o EEZ-u.
- 2 Rješenjem od 30. travnja 1992., koje je Sud zaprimio 30. srpnja 1992. i evidentirao pod brojem C-326/92, i Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) je uputio Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u dva prethodna pitanja o tumačenju iste odredbe.

- 3 Pitanja koja je uputio Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I) u predmetu C-92/92 bila su postavljena o okviru spora između Phila Collinsa, pjevača i skladatelja koji ima britansko državljanstvo, i distributera fonograma, društva Imtrat Handelsgesellschaft mbH (dalje u tekstu: Imtrat), u vezi sa stavljanjem na tržište u Njemačkoj, bez odobrenja pjevača, kompaktnog diska koji je sadržavao snimku koncerta održanog u Sjedinjenim Američkim Državama.
- 4 U skladu s člankom 96. stavkom 1. i člankom 125. stavkom 1. njemačkog Zakona o autorskom pravu od 9. rujna 1965. (Urheberrechtsgesetz, dalje u tekstu: UrhG), izvođači koji imaju njemačko državljanstvo uživaju zaštitu, u pogledu svojih izvedbi, zajamčenu člancima 73. do 84. UrhG-a. Konkretno, mogu zabraniti distribuciju tih izvedbi koje se reproduciraju bez njihove suglasnosti, bez obzira na mjesto izvođenja. Međutim, prema tumačenju Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) i Bundesverfassungsgerichta (Savezni ustavni sud), učinak odredaba članka 125. stavaka 2. do 6. UrhG-a u vezi sa stranim izvođačima jest da se ti izvođači ne mogu pozvati na odredbe članka 96. stavka 1. ako se izvedba održala izvan Njemačke.
- 5 Phil Collins podnio je zahtjev pred Landgerichtom München I (Zemaljski sud u Münchenu I) za izdavanje privremenog sudskog naloga kojim se zabranjuje stavljanje na tržište dotičnog kompaktnog diska. Nacionalni sud smatrao je da su odredbe članka 125. UrhG-a primjenjive na spor, uz iznimku osobito odredaba međunarodne Rimske konvencije od 26. listopada 1961. za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju (Zbirka međunarodnih ugovora, sv. 496., br. 7247) kojoj Sjedinjene Američke Države, gdje se izvedba održala, nisu pristupile. Sud je doveo u pitanje, međutim, usklađenost tih nacionalnih odredbi s načelom nediskriminacije iz prvog stavka članka 7. Ugovora.
- 6 U tim je okolnostima Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I) prekinuo postupak i uputio Sudu sljedeća prethodna pitanja:
 - „1. Podliježe li zakon o autorskom pravu zabrani diskriminacije iz prvog stavka članka 7. Ugovora o EEZ-u?
 2. Ako je odgovor potvrđan: ima li to izravan učinak u smislu da država članica koja pruža zaštitu za sve umjetničke izvedbe svojim državljanima, bez obzira na mjesto izvođenja, mora također pružiti tu zaštitu državljanima drugih država članica, odnosno je li u skladu s prvim stavkom članka 7. Ugovora da su za pružanje takve zaštite državljanima drugih država članica propisani dodatni uvjeti (vidjeti stavke 2. do 6. članka 125. Urheberrechtsgesetza (njemačkog zakona o autorskom pravu) od 9. rujna 1965.)?”
- 7 U predmetu C-326/92 pitanja je uputio Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) u postupku između EMI Electrola GmbH (dalje u tekstu: EMI Electrola) i Patricia Im- und Export Verwaltungsgesellschaft mbH (dalje u tekstu: Patricia) i direktora tog društva, L. E. Kraula, u vezi sa stavljanjem na tržište u Njemačkoj fonograma koji sadrže snimke izvedbi koje je 1958. i 1959. izveo britanski državljanin Cliff Richard.
- 8 Društvo EMI Electrola je na državnom području Njemačke nositelj isključivih prava iskorištavanja snimki tih izvedbi. Ono tvrdi da je društvo Patricia prekršilo njegova

isključiva prava stavljanjem na tržište fonograma na kojima su snimke bile reproducirane bez njegovog odobrenja.

- 9 Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) je u postupku revizije u tom predmetu smatrao da za taj spor vrijede odredbe drugog do šestog stavka članka 125. UrhG-a, uz izuzetak osobito odredaba Bernske konvencije za zaštitu književnih i umjetničkih djela od 9. rujna 1886., kako je zadnje izmijenjena Aktom iz Pariza od 24. srpnja 1971. (WIPO – Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo, svezak br. 287), koja uređuje autorsko pravo u užem smislu, a ne srodna prava izvođača, i odredaba Rimske konvencije, koja se po njegovom mišljenju ne može primijeniti retroaktivno na izvedbe održane 1958. i 1959.
- 10 U obrazloženju odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud), koji je bio upoznat s prethodnim pitanjima koje je Sudu uputio Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I), navodi da zbog nepostojanja zakonodavstva Zajednice i neusklađenosti nacionalnih zakonodavstava, uz iznimku određenih točaka, autorska i srodna prava ne ulaze u područje primjene prava Zajednice, a osobito članka 7. Ugovora.
- 11 U tim okolnostima Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) je prekinuo postupak i postavio Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Podliježe li nacionalni zakon o autorskom pravu države članice zabrani diskriminacije iz prvog stavka članka 7. Ugovora o EEZ-u?
2. Ako je odgovor potvrđan, jesu li odredbe na snazi u državi članici koje štite umjetničke izvedbe (drugi do šesti stavak članka 125. Urheberrechtsgesetz) usklađene s prvim stavkom članka 7. Ugovora o EEZ-u ako državljanima druge države članice ne osiguravaju jednaku razinu zaštite (nacionalno postupanje) kao domaćim izvođačima?“
- 12 Za potpuniji prikaz činjeničnog stanja u glavnom postupku, tijekom postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ovi dijelovi spisa u nastavku se spominju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.

O predmetu i prethodnim pitanjima

- 13 Sud u postupcima na temelju članka 177. Ugovora ne može odlučivati ni o tumačenju nacionalnih zakona ili drugih propisa ni o usklađenosti takvih odredbi s pravom Zajednice. Posljedično stoga ne može ni tumačiti odredbe UrhG-a ni ocjenjivati njihovu usklađenost s pravom Zajednice. Sud može samo pružiti nacionalnom sudu elemente tumačenja prava Zajednice koji mu omogućuju da riješi pravni problem koji se pred njim vodi (presuda od 9. listopada 1984., Heineken Brouwerijen, C-91/83 i C-127/83, Zb., str. 3435., t. 10.).
- 14 U rješenjima kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku spominju se nacionalna pravila koja se primjenjuju na autorska prava i također članak 125. UrhG-a koji uređuje prava izvođača, odnosno „srodna prava“. Nije na Sudu da utvrđuje u koju od te dvije kategorije prava ulaze sporovi u glavnom postupku. Kao što je Komisija

predložila, postavljena pitanja treba shvatiti tako da se odnose na pravila koja vrijede za obje kategorije prava.

- 15 Ta se pitanja odnose na prvi stavak članka 7. Ugovora, kojim se utvrđuje opće načelo zabrane diskriminacije na temelju državljanstva. Kao što je izričito predviđeno u tom stavku, zabrana diskriminacije koja je u njemu sadržana primjenjuje se samo na području primjene Ugovora.
- 16 Slijedom toga pitanja postavljena Sudu treba shvatiti tako da nastoje u biti ustanoviti:
- ulaze li autorska i srodna prava u područje primjene Ugovora u smislu prvog stavka članka 7. Ugovora i primjenjuje li se slijedom toga na ta prava opće načelo zabrane diskriminacije utvrđeno u tom članku;
 - ako je odgovor potvrđan, je li prvom stavku članka 7. Ugovora protivno nacionalno zakonodavstvo države članice koje autorima ili izvođačima iz drugih država članica i drugim korisnicima oduzima pravo, koje to isto zakonodavstvo priznaje svojim državljanima, da na svojem nacionalnom teritoriju zabrane stavljanje na tržište fonograma proizvedenih bez njihovog odobrenja, ako se izvedba održala izvan nacionalnog teritorija te države članice;
 - može li se autor ili umjetnik iz druge države članice ili drugi korisnik izravno pozivati na prvi stavak članka 7. Ugovora pred nacionalnim sudom kako bi ostvario pogodnosti zaštite koja je priznata domaćim autorima ili umjetnicima.

Primjena odredaba Ugovora na autorska i srodna prava

- 17 Komisija, njemačka vlada, vlada Ujedinjene Kraljevine, Phil Collins i EMI Electrola tvrde da autorska i srodna prava u mjeri u kojoj predstavljaju osobito materijalna prava, koja određuju uvjete pod kojima se mogu iskorištavati djela i izvedbe umjetnika u zamjenu za novac, ulaze u područje primjene Ugovora; oni tvrde da to proizlazi osim toga iz presuda Suda u kojima su se na ta prava primjenjivali članci 30., 36., 59., 85. i 86. Ugovora, a i iz intenzivne zakonodavne aktivnosti unutar Zajednice, čiji predmet su ta prava. U rijetkim slučajevima kad se posebne odredbe Ugovora ne primjenjuju, u svakom slučaju mora se primijeniti opće načelo zabrane diskriminacije iz prvog stavka članka 7. Ugovora.
- 18 Imtrat suprotno tome tvrdi da uvjeti za priznavanje autorskih i srodnih prava koji se odnose na postojanje, a ne izvršavanje tih prava, u skladu s člankom 222. Ugovora i prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, ne ulaze u područje primjene Ugovora. Ponavljajući zaključke Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) u vezi s tim, Patricia i L. E. Kraul tvrde osobito da autorska i srodna prava, budući da u vrijeme zbivanja činjenica iz glavnog postupka nije bilo pravila Zajednice ili mjera usklađivanja, nisu bila uređena pravom Zajednice.
- 19 Na trenutačnom stupnju prava Zajednice i u odsutnosti odredaba Zajednice o usklađivanju nacionalnih zakonodavstava, na državama članicama je da uspostave uvjete i detaljna pravila za zaštitu vlasništva književnih i umjetničkih djela poštujući

važee međunarodne konvencije (vidjeti presudu od 24. siječnja 1989., EMI Electrola, C-341/87, Zb., str. 79., t. 11.).

- 20 Specifičan predmet tih prava, kako su uređena nacionalnim zakonodavstvima, jest osigurati zaštitu moralnih i ekonomskih prava njihovim nositeljima. Zaštita moralnih prava omogućava autorima i izvođačima da se protive svakom iskrivljavanju, oštećivanju ili drugim izmjenama djela koje bi štetile njegovoj časti ili njegovu ugledu. Autorska i srodna prava imaju također gospodarski karakter, jer predviđaju mogućnost komercijalnog iskorištavanja stavljanja u promet zaštićenog djela, osobito u obliku licenci koje se dodjeljuju uz plaćanje naknade (vidjeti u tom smislu presudu od 20. siječnja 1981., C-55/80 i C-57/80, Musik-Vertrieb Membran, Zb., str. 147., t. 12.).
- 21 Kao što je Sud istaknuo u zadnje spomenutoj presudi (t. 13.), iako je komercijalno iskorištavanje autorskog prava izvor prihoda za nositelja prava, ono također predstavlja oblik kontrole stavljanja na tržište koju provode sam nositelj, društva za upravljanje autorskim pravima i nositelji licenci. S tog stajališta komercijalno iskorištavanje autorskih prava postavlja jednaka pitanja koja se postavljaju u vezi s bilo kojim drugim pravima industrijskog ili komercijalnog vlasništva.
- 22 Kao i druga prava industrijskog i komercijalnog vlasništva, isključiva prava povezana s vlasništvom književnih i umjetničkih djela su po svojoj prirodi takva da utječu na trgovinu proizvodima i uslugama, kao i na konkurentske odnose unutar Zajednice. Iz tog razloga i kao što je Sud u više navrata presudio, ta prava, iako su uređena nacionalnim zakonodavstvom, podliježu zahtjevima Ugovora i stoga ulaze u područje njegove primjene.
- 23 Tako na primjer za njih vrijede odredbe članaka 30. i 36. Ugovora u vezi sa slobodnim kretanjem robe. Prema sudskoj praksi Suda, glazbena djela na fonogramima predstavljaju robu čije je stavljanje na tržište unutar Zajednice uređeno gore navedenim odredbama (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu Musik-Vertrieb membran, t. 8.).
- 24 Osim toga, aktivnosti društava za upravljanje autorskim pravima podliježu odredbama članaka 59. i 66. Ugovora u vezi sa slobodom pružanja usluga. Kao što je Sud naveo u svojoj presudi od 2. ožujka 1983., GVL/Komisija, 7/82, Zb., str. 483., t. 39., te aktivnosti se ne smiju obavljati na takav način da slobodno kretanje usluga, a posebno iskorištavanje prava izvođača, ometaju do mjere koja bi dovela do podjele zajedničkog tržišta.
- 25 Naposljetku, isključiva prava povezana s vlasništvom književnih ili umjetničkih djela podliježu odredbama Ugovora o tržišnom natjecanju (vidjeti presudu od 8. lipnja 1971., Deutsche Grammophon, C-78/70, Zb., str. 487.).
- 26 Uostalom, upravo je zbog toga da bi se izbjegao rizik prepreka u trgovini i ometanje tržišnog natjecanja, u trenutku nastanka spora u glavnom postupku Vijeće donijelo Direktivu Vijeća 92/100/EEZ od 19. studenoga 1992. o pravu iznajmljivanja i pravu posudbe i određenim pravima srodnim autorskom pravu u području intelektualnog vlasništva, na temelju članka 57. stavka 2. i članaka 66. i 100.a Ugovora (SL 1992 L 346, str. 61.).

- 27 Iz toga proizlazi da autorsko i srodna prava, koja osobito zbog njihovog utjecaja na trgovinu robom i uslugama unutar Zajednice ulaze u područje primjene Ugovora, nužno podliježu općem načelu nediskriminacije utvrđenom u prvom stavku članka 7. Ugovora, a da ih nije potrebno povezati s posebnim odredbama iz članaka 30., 36., 59. i 66. Ugovora.
- 28 U skladu s tim, na postavljeno pitanje treba odgovoriti da autorska i srodna prava ulaze u područje primjene Ugovora u smislu prvog stavka članka 7.; opće načelo nediskriminacije utvrđeno u tom članku se stoga primjenjuje na ta prava.

Diskriminacija u smislu prvog stavka članka 7. Ugovora

- 29 Imtrat i Patricia tvrde da je razlikovanje između njemačkih državljana i državljana drugih država članica u predmetima koje razmatraju nacionalni sudovi objektivno opravdano razlikama koje postoje između nacionalnih zakonodavstava i činjenicom da sve države članice još nisu pristupile Rimskoj konvenciji. Takvo razlikovanje nije, u tim okolnostima, u suprotnosti s prvim stavkom članka 7. Ugovora.
- 30 Nije sporno da članak 7. ne obuhvaća eventualne razlike u postupanju ili poremećaje koji, za osobe i poduzeća koji podliježu pravu Zajednice, mogu proizlaziti iz razlika između zakonodavstava različitih država članica, dokle god se to zakonodavstvo za sve osobe koje mu podliježu upotrebljava u skladu s objektivnim kriterijima i bez obzira na njihovo državljanstvo (presuda od 13. veljače 1969., Wilhelm i dr., C-14/68, Zb., str. 1., t. 13.).
- 31 Stoga, u suprotnosti s tvrdnjama Imtrata i Patricije, ni razlike između nacionalnih zakonodavstava o zaštiti autorskih i srodnih prava, ni činjenica da sve države članice još nisu pristupile Rimskoj konvenciji ne mogu opravdati kršenje načela nediskriminacije utvrđenog u prvom stavku članka 7. Ugovora.
- 32 Suprotno tome, zabranjujući „svaku diskriminaciju na temelju državljanstva” članak 7. Ugovora zahtijeva potpunu jednakost postupanja za osobe koje se nađu u situaciji koju uređuje pravo Zajednice u odnosu na državljanu dotične države članice (presuda od 2. Veljače 1989., Cowan, C-186/87, Zb., str. 195., t. 10.). Ako to načelo u konkretnom slučaju vrijedi, njemu se protivi da država članica uvjetuje dodjelu isključivog prava posjedovanjem državljanstva te države članice.
- 33 Posljedično, na postavljeno pitanje treba odgovoriti da prvi stavak članka 7. Ugovora treba tumačiti tako da mu se protivi da zakonodavstvo države članice u određenim okolnostima uskraćuje autorima i izvođačima iz drugih država članica i drugim korisnicima pravo koje to isto zakonodavstvo priznaje svojim državljanima, da na svojem nacionalnom teritoriju zabrane stavljanje na tržište fonograma proizvedenih bez njihovog odobrenja, ako se izvedba održala izvan nacionalnog teritorija te države članice.

Učinci prvog stavka članka 7. Ugovora

- 34 Sud je u više navrata presudio da je pravo na jednako postupanje utvrđeno u prvom stavku članka 7. Ugovora dodijeljeno izravno na temelju prava Zajednice (gore navedena presuda Cowan, t. 11.). To se pravo može stoga isticati pred nacionalnim

sudom kao osnova zahtjeva da se odustane od primjene diskriminirajućih odredbi nacionalnog prava koje državljanima drugih država članica uskraćuju zaštitu koju priznaju državljanima dotične države članice.

- 35 Posljedično, na postavljeno pitanje treba odgovoriti da prvi stavak članka 7. Ugovora treba tumačiti tako da se autor ili izvođač iz druge države članice ili drugi korisnici mogu na načelo nediskriminacije koje taj članak predviđa izravno pozivati pred nacionalnim sudom kako bi zahtijevali pogodnost zaštite koja je priznata nacionalnim autorima i izvođačima.

Troškovi

- 36 Troškovi njemačke vlade, vlade Ujedinjene Kraljevine i Komisije Europskih zajednica koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

kao odgovor na pitanja koja su mu uputili Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I) rješenjem od 4. ožujka 1992. i Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) rješenjem od 30. travnja 1992., odlučuje:

1. **Autorska i srodna prava ulaze u područje primjene Ugovora u smislu prvog stavka članka 7.; opće načelo nediskriminacije utvrđeno u tom članku se stoga primjenjuje na njih.**
2. **Prvi stavak članka 7. Ugovora treba tumačiti tako da mu je protivno da zakonodavstvo države članice uskraćuje autorima i izvođačima iz drugih država članica, i drugim korisnicima, pravo, koje to isto zakonodavstvo priznaje svojim državljanima, da na svojem nacionalnom teritoriju zabrane stavljanje na tržište fonograma proizvedenih bez njihovog odobrenja, ako se izvedba održala izvan nacionalnog teritorija te države članice.**
3. **Prvi stavak članka 7. Ugovora treba tumačiti tako da se autor ili izvođač iz druge države članice ili drugi korisnici mogu na načelo nediskriminacije koje taj članak predviđa izravno pozivati pred nacionalnim sudom kako bi zahtijevali pogodnost zaštite koja je priznata nacionalnim autorima i izvođačima.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 20. listopada 1993.

[Potpisi]

* Jezik postupka: njemački

RADNI PRIJEVOD